

Kärnavfallsrådets svar gällande Kärnkraftskommunernas samarbetsorgans skrivelse (KSO)

Kärnavfallsrådet har tagit del av den skrivelse som KSO skickat till regeringen och Kärnavfallsrådet den 3 maj 2021. Rådet behandlade skrivelsen vid sitt sammanträde den 12 maj 2021.

Mark- och miljödomstolens yttrande

I likhet med KSO har Kärnavfallsrådet vid upprepade tillfällen framhållit att slutförvarsfrågan är en viktig och komplex fråga. Den har blivit grundligt belyst i Svensk Kärnbränslehantering AB:s (SKB) ansökningar om slutförvar för använt kärnbränsle 2011, som därefter genomgått en omfattande prövningsprocess och bland annat prövats enligt miljöbalken av Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt. KSO skriver att domstolen sagt ja till SKB:s ansökan. Det är riktigt att domstolen bedömer ”att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller miljöbalkens krav och därför kan godkännas.” Det bör dock framhållas att domstolen samtidigt uttalat ”att det finns osäkerheter, eller risker, avseende hur mycket vissa korrosionsformer och andra processer kan försämra kapselns förmåga att innesluta kärnavfallet på lång sikt. Dessa osäkerheter om kapseln är sammantaget betydande och har inte fullt ut beaktats i resultatet i SKB:s säkerhetsanalys” (*M 2018, M 1333, Aktbilaga 843, 2018-01-23*).

Efter att domstolen överlämnat ärendet till regeringen så har SKB kompletterat sin ansökan. Strålsäkerhetsmyndigheten har (som KSO skriver) gjort bedömningen att den långsiktiga säkerheten är tillförlitlig. Domstolen har inte yttrat sig efter att ärendet överlämnats till regeringen. Kärnavfallsrådet har även framhållit att det finns andra osäkerheter beträffande kapselns gjutjärnsinsats (se bl.a. rådets yttrande över SKB:s kompletteringar 2019-09-13).

Kommunens vetorätt omfattar inte utökad kapacitet i befintliga mellanlagret Clab

Kärnavfallsrådet pekar i sin skrivelse till regeringen 23 mars 2021 på att det är juridiskt möjligt att separera frågan om att utöka lagringskapaciteten i Clab från frågan om inkapslingsanläggningen Clink i SKB:s slutförvarsansökan. Att utöka lagringskapaciteten i Clab innebär inte en väsentlig ändring av verksamheten i Clab och inte heller att det är någon ny anläggning. Det är en planerad åtgärd i en befintlig anläggning som avses att genomföras. Mot den bakgrunden har Oskarshamns kommun ingen vetorätt enligt 17 kap. 6 § miljöbalken när det gäller den del av SKB:s ansökan som avser utökad lagring av bränslet i Clab. Däremot har kommunen vetorätt när det gäller den planerade inkapslingsanläggningen som planeras att sammanbyggas med Clab.

Kärnavfallsrådet ifrågasätter inte Oskarshamns fullmäktigebeslut

Enligt KSO innebär Oskarshamns kommuns vetobeslut den 11 juni 2018 att kommunen säger ja till en utökning av Clab *endast under förutsättning att det finns ett regeringsbeslut om slutförvaret som ett sammanhållet system*. KSO menar att Kärnavfallsrådet ifrågasätter kommunens demokratiskt fattade beslut.

I motsats till vad KSO anser har rådet med sin skrivelse den 23 mars inte haft för avsikt att ifrågasätta kommunfullmäktiges vetobeslut. Kommunfullmäktiges vetobeslut beträffande slutförvarsfrågan är inte sammankopplat med beslutet om en utökad lagringskapacitet i Clab. Enligt gällande rätt krävs kommunfullmäktiges tillstyrkande för att regeringen ska få tillåta en ny kärnteknisk verksamhet. Uppförandet av Clink sammanbyggd med Clab är en sådan ny kärnteknisk verksamhet som avses i miljöbalken. Kommunens uttalande att ”det är angeläget att slutförvarsfrågan får en snar lösning och att man inte får betrakta mellanlagret i Clab som en långsiktigt hållbar lösning” får ses som en opinionsyttring som Kärnavfallsrådet helhjärtat ställer sig bakom.

Drifttillståndet för Clab, som innehas av SKB, gäller för en kärnteknisk verksamhet avseende lagring av använt kärnbränsle och hårdkomponenter. Att ändra verksamheten till att omfatta slutförvaring skulle strida mot det givna tillståndet.

Samordning och särskiljning av prövningar

2015 sammanfogade SKB sin ansökan om utökad mellanlagring i Clab till resten av sin ansökan. Syftet med att samordna prövningen av kapacitetsökningen i Clab, Clink och slutförvaret var att effektivisera handläggningen av de skilda ärendena och därigenom åstadkomma processekonomiska fördelar för, i detta fall, SKB. En samordning av ärendena gäller alltså inte prövningen i sak. Det är den som prövar ärendet som också beslutar om att samordna prövningen (kumulation), d.v.s. mark- och miljödomstolen eller i detta fall regeringen. Ett sådant beslut kan också ske efter yrkande av den sökande. (Se 3 kap 1 a § lagen (2010:921) lagen om mark- och miljödomstolar). Den som prövar ärendet kan också när som helst särskilja ett mål som har förenats om det är till nytta för saken att det ena beslutet tas före det andra. Ett beslut att särskilja ett mål kan inte överklagas särskilt annat än om målet skulle försenas till följd av att frågorna särskiljs.

Rådet avsåg med sin skrivelse till regeringen den 23 mars att peka på möjligheten att ta ställning till frågan om en kapacitetsökning av Clab utan att därmed föregripa ett beslut i slutförvarsfrågan. Det är alltså juridiskt möjligt för regeringen att separera SKB:s yrkanden om kapacitetsökning i Clab från resten av ansökningarna. En separering av frågan om kapacitetsökning i Clab från resten av SKB:s ansökningar kan undvika den energikris som flera aktörer menat skulle uppstå om Clab med nuvarande tillstånd inom kort blir fullt. Samtidigt är det viktigt att framhålla att Clab inte får förbli ett mellanlager under längre tid än nödvändigt och att regeringens slutförvarsbeslut inte försenas

Öppenhet deltagande och insyn

Kärnavfallsrådet anser att öppenhet, deltagande och insyn är viktiga frågor. Dit hör frågor om internationellt samråd om SKB:s ansökan liksom frågor som väckts av den senaste utvecklingen på det vetenskapliga området. En annan är hur öppenhet och transparens kan möjliggöras i en fortsatt process om SKB får tillstånd. Rådet anser att det primära är att regeringen ges förutsättningar att fatta ett genomarbetat och välgrundat beslut.

Avslutningsvis vill rådet ännu en gång framhålla det faktum att Clab, enligt sina tillstånd enligt miljöbalken och kärntekniklagen, inte får eller kan bli något slutförvar.

Ärendet har beretts av sakkunnige Ingvar Persson och Kärnavfallsrådets kansli. Beslut i ärendet har fattats av Kärnavfallsrådets ordförande Carl-Reinhold Bråkenhielm och Kärnavfallsrådets vice ordförande Tuija Hilding-Rydevik.

Carl-Reinhold Bråkenhielm
Kärnavfallsrådets ordförande

Tuija Hilding-Rydevik
Kärnavfallsrådets vice ordförande